

Членството в еврозоната ще увеличи паричния суверенитет на България

Анализ специално за dir.bg от икономиста Кристофор Павлов

<https://business.dir.bg/ekspertno-mnenie/chlenstvoto-v-evrozonata-shte-uvvelichi-parichniya-suverenitet-na-balgariya>

Една от основните критики на противниците на еврото е, че влизането на България в еврозоната ще лиши страната от паричен суверенитет.

Ще разгледам тази критика, като започна с дефиниция на понятието паричен суверенитет и посоча защо това може да е различно от парична независимост. Ще продължа с това, че участието в глобалната икономика днес върви ръка за ръка с известно намаляване на суверенитета, що се отнася до провежданата стопанска политика, включително и на паричната политика, на всички страни - малки и големи.

Ще твърдя, че като провежда парична политика заедно с другите страни членки на еврозоната, България ще получи позитивите от участието си в процесите на глобализация, докато, в същото време, ще ограничи негативите произтичащи от същата тази отвореност и взаимосвързаност на икономиката и с тези на страните от останалия свят. Ще завърша с твърдението, че паричният суверенитет, който България ще придобие след приемането на еврото, ще бъде ограничен, защото ще бъде споделян с всички останали страни членки на еврозоната. Въпреки това, паричният суверенитет, който България ще има, когато се присъедини към еврозоната, ще бъде повече от онзи, с който тя разполага в момента като икономика с валутен борд.

Какво означава суверенитет и защо това може да е различно от независимост?

Суверенитет, от юридическа гледна точка, означава властта да приемаш самостоятелно закони. Една по-обща дефиниция обаче, предложена от [Джон Лок, английски философ работил през XVII и XVIII век](#), определя суверенитета като "способността да контролираш резултатите от процеси, които засягат важни нужди на хората като мир, сигурност, както и осигуряването на други важни обществени блага".

Следователно, в този по-широк контекст, когато говорим за парична политика, суверенитет е способността да контролираш резултата, а не да взимаш сам решенията. С други думи, суверенитетът не се свежда до това дали можеш да взимаш самостоятелни решения по отношение на използването на определени инструменти за провеждане на парична политика, като какъв да бъде размерът на покупките на държавни ценни книжа, лихвите при отпускане на кредити на търговските банки и редица други решения, които са все примери за правомощията от арсенала на съвременните централните банки, а по-скоро доколко си в състояние да контролираш

резултата от провежданата парична политика, тоест доколко инфлацията, заетостта и валутният курс, с които се свързват основните цели на паричната политика, са в съответствие с желаното.

Когато става въпрос за стопанска политика и особено за парична политика, малко страни в света са едновременно суверенни и независими

В съвременния свят икономиките на страните са взаимосвързани по много начини. Колкото по-взаимосвързани са страните, толкова по-изложени са на странични влияния, които са резултат от стопанските политики провеждани от други, близки и по-далечни страни. Всички тези странични влияния ограничават контрола на страните върху случващото се в собствените им икономики, тоест ограничават суверенитета им що се отнася до провежданата от тях стопанска политика. При това колкото по-малки са икономиките, толкова по-големи са загубите на контрол, тоест загубите на суверенитет, защото въпросните странични влияния са асиметрични, с други думи [те са по-големи за страните с малки икономики и по-малки за страните с големи икономики](#).

Следователно, в съвременния свят, действието на технологични, финансови и търговски взаимозависимости е толкова силно, че само най-големите страни могат да бъдат независими и в същото време суверенни, когато става въпрос за стопанската политика провеждана от техните правителства. На практика, обаче, за да направят взаимноизгодното сътрудничество с по-малките страни възможно, дори страните с най-големите икономики трябва да правят някакви компромиси при избора си на политика, като [по този начин следователно се лишават доброволно от част от суверенитета си](#) - тоест от контрола върху случващото се в собствените им икономики[3].

Когато става въпрос за парична политика, суверенни и едновременно независими са много малка група страни. Това са икономиките на страни, които играят ролята на важни геополитически, капиталови и финансови центрове като САЩ и еврозоната и в по-малка степен Китай и все още, може би Япония. За останалите страни, в това число и България, тези две характеристики - да са суверенни и независими - не са налице едновременно, когато става въпрос за парична политика.

ЕС и еврозоната дават възможност на малките страни да увеличат суверенитета си

От казаното дотук следва, че за малките страни има силен стимул да работят заедно с другите страни, за да защитят гражданите си от негативни външни влияния. ЕС и еврозоната предоставят точно такава защита, като позволяват на страните да получат позитивите от отвореността на техните икономики, тоест от участието им в процесите на глобализация, докато в същото време ограничават негативите произтичащи от същата тази отвореност и взаимосвързаност на икономиките в съвременния свят.

Не само еврозоната кани по-малки страни да се присъединят към нея, но предлага на тези страни роля в процеса на вземане на решения, която им дава непропорционално голяма власт, като се има предвид размера на техните икономики.

Илюзия е да се смята, че малка и отворена икономика в Европа може да провежда независима парична политика. Ако си страна извън еврозоната, трябва да водиш политика, която взема в достатъчна степен предвид тази провеждана от ЕЦБ. Ако не го правиш, ще има негативни последици за собствената ти икономика. Обратното, ако си член на еврозоната, ще имаш възможност да влияеш на провежданата от ЕЦБ политика. Колко голямо ще бъде това влияние ще зависи от силата на идеите на представителите на съответната страна в органите вземащи решения, както и от качеството на аргументите, с които тези идеи ще се защитават.

Като член на еврозоната България ще разполага с повече инструменти за провеждане на парична политика, което също може да увеличи паричния суверенитет

България, може да избере да живее с представата, че разполага с паричен суверенитет, защото взема сама решения по отношение използването на ограничен брой инструменти за правене на парична политика, които са останали в инструментариума на БНБ след оряване правомощията на централната банка с въвеждането на валутен борд. Това обаче не може да осигури някакъв особено далече стигащ контрол върху инфлацията, заетостта и валутния курс (*бел. авт. - в България целите на провежданата политика от страна на БНБ са ограничени до поддържане на ниска и стабилна инфлация, стабилен фиксиран курс в съответствие с нивото определено от Народното събрание и стабилност на банковия сектор*), с които се свързват целите на паричната политика. Следователно, в условията на валутен борд, България разполага с някакъв паричен суверенитет, но той е много силно ограничен.

В случай, че България стане член на еврозоната, тя ще участва при определяне на лихвите на ЕЦБ и валутния курс на еврото. По този начин, България отново ще може да използва двата най-важни инструмента за провеждане на парична политика, от които доброволно се отказа през 1997 г. Това ще увеличи възможностите и да поддържа инфлацията, заетостта и валутния курс в съответствие с желаните нива. Така паричният суверенитет ще се увеличи, в сравнение с този, с който страната разполага в момента, когато паричната политика се провежда в съответствие с правилата на валутния борд.

Паричният суверенитет, които България ще придобие след влизането в еврозоната, ще бъде ограничен, защото той ще бъде споделян с всички останали страни членки, участващи в правенето на общата парична политика, като някои от тези страни имат много по-големи икономики и следователно ще имат по-голяма тежест в процеса на вземане на решения. Като малка и отворена икономика обаче този споделян паричен суверенитет, който приемането на еврото може да осигури, ще бъде много повече, от онова на което България може да се надява, ако остане страна с валутен борд.

** Авторът Кристофор Павлов е Главен икономист на УниКредит Булбанк от 2005 г. Има магистърска степен по Счетоводство и контрол от УНСС. Завършил е с отличие и дистанционна магистърска програма по Стопанско управление и политика на Университета Стратклайд в Глазгоу, Шотландия.*